

abonnement pour un an

350 Piastres

Edition spéciale. 500 ptrs.

Adresse :

« Idjtihad » Constantinople

Téléph. St. 865

XXIIIème ANNÉE

1 Mai 1928 No. 251

اجتهاد

علمی، ادبی، اقتصادی، صناعی، صحی مجموعہ

آبونمان : سنہ لکھی [24 نسخہ]

تور کیا ایچون 2 بچق، خارج ایچون
3 بچق، اعلا کاغذ لیسی 5 لیرادر.

ادارہ خانہ سی :

جفال اوغلندہ « اجتهاد نھوی »

تلفون : استانبول ۸۶۵

یکرمی اوچنچی سنہ

نومرو ۲۵۱ - ۱ مایس ۱۹۲۸

۷۵ — انسانلر مجوسی ، مسلمان ، خرستیان ، یهودی
اولسونلر ، دینلری نه درجه مختلف اولور ایسه اولسون اولری
اولومدن هیچ برشی قورنارماز . انسانلر شکل و صورتجه
بربرینه مشابهدرلر . اولرده حالا مایعونلق شمائلی بللی در عالم
آدمیت اووه ، طاغ خلق اولسونلر قانلری و صویرلری بربرینه
قاریشمشدر . مثلاً (نیری) نك والدهسی تورکدر . (عقیلی) نك
والدهسی صفدلی در .

عرب قادینک زوجی عجمدر . عرب زوجک قاریسی کورددر :

مجوسیت و حنیفیة
نفوس تخالف ادیانها
تشیه بعض بیعض فا
قدامتزج العالم الادی
وام الذیری ترکیة
وزوج الکلابی السکاسکی
ونصرانة ویهودیة
ولیست من الموت مقدیة
تزال الشمائل قردیه
فقوریة مع نجدیه
وام العقیلبی صفدیة
وعرس الکلابی کردیه

زکی مغاضر

طفره فروش اولمیهلم

صکره ما کنه نك الى نهاییه دکلسده چرخلری و یا
هر نه ایسه تخته پارچه لرینک آشینوب قیریلنجیه قدر
ایشلیه جکسندک تکمیل فن عالمی متحددر . فقط موجودک ،
اصل ایجادینه ، بورادن باشلامسی لازمکلیردی !

مسئله بونکله ده بیتمیور . موجد مومی الیه دیگر
فکرده ده ید طولی صاحبی ! دیگر اختراعلری میسانده
تلسر قلفونک سسفی اوزاق مسافهلرده واضح و پروزسر
ایشندیره جک کشیفی ده وارمش . بناءً علیه آل سکا
مارقونی ! قولاقلرک چینلا سین ! شو قدر سنه اوغراشیور .
سکده شو بزم صادق افندینک خاطرینه کلن مکشفه
ویا محوله بی دوشونه مدک !

قارلر من سطرلریمزده کی آجی تلمیح واستهزایی
بلکه برغزته چی دیدی قودوسی و غزته چی تعریضی شکسندک
کوره جکلردر ! کاشکه او یله اولسه یدی ده اوکا یازیلری
او قوددیغمز وقت نه درین بر جهل اوچورومنده یووالا
ندیغمزی و بوکا رغماً مزمن طفره فروشلغمزه بورونه رک
کندیغمزی عالمه قارشى نصل تشهر ایتدی کمزی کورمکدن
متواید حجاب واضطرابدن دوغان ، فوران ایدن آجی بر
فریاد اولسه یدی !

شو سطرلری یازمه دن اول چوق دوشوندم . عجبا
دیدم ، محرر لطیفه می ایدیور ؟

موجودک صیرتنده اینجه دن اینجه جو بزمی قیریور ؟
مقاله ی اوچ بش دفعه تکرار تکرار او قودم . باقدم ،
ممکن دکل ! محترم محرر حقیقه کندیسی ده قامش !

کچن هفته یومی غزته لریمزدن برینک ایلک صحیفه سندک
بر مقاله و بر رسم نشر ایدلمشدی . مقاله نك سر لوحه سی
[آدیسونک ، مارقونی نك قولاقلری چینلا سین] رسمی ده ،
اوزه رنده کاغددن بر تورک بایراغی ایلشدیرلمش بر قاچ
تخته پارچه سی و بر تکرلکدن مرکب برما کنه غریبه سی
ویاننده قارئلره حیرتله باقان برسیا ! .. ما کنه نك موجودی
صادق افندی ...

شمدی باقک غزته محرری نه خبز ویریور . موجد
زنبره ک ایله ایشله یین بر ما کنه اختراع ایتمش . ما کنه
یاریم یکیر قوتنده ایتمش . فقط بالطبع ده بویوک مقیاسده
بر ما کنه وجوده کتیر یله ییلیرمش . ما کنه چرخلر
واسطه سیله ایشلیورمش ! زنبره کده قول ایله قورولیورمش ؟
بناءً علیه ما کنه یاغسز ، بنزینسز ، غازسز ایشلیه بیله جک
وفن عالمنده بیوک بر اقتصاد تأمین ایده جکمش ! ..
اقتصاد نه دیمک محرر افندی ! هیچ قوروقه شهه یوقکه
بویله بر ما کنه صنعت عالمنده بر انقلاب وجوده کتیر جک ،
دنیا یه پارمی ایصیرته جق و بالنتیجه (آدیسون) ک قولاقلری
چینلا یه جقدر ! هپسی ایی و بویله بر ایجاد اوزرینه
بایراغمزی شرفله دیکه ییلیرز ، آنجق موجد ما کنه سندک
بر نقصان بر اققش : زنبره ک قورولماسی ! محرر افندی
غالباً بونی او قدر حائز اهمیت کورمیور . چونکه « بوده
تأمین ایدی لیرسه » دیور . یعنی بشقه هر شی یاپیلمش
بر بو اهمیتسز شی قالمش ... زنبره کی خارجدن قوت
استمانه سنه مجبور اولیه رق قورومق چاره سسفی بولدقندن

فرصت دوشمشکن برارده مسئلہ نک اساسی وفقی
جہتلی حقنہ دوشونجہ لیمی تصریح ایتک وبالوسیہ
مستقل مختعلریمزہ بر قاج سوز سولیک ایسترم .
کچن سنہ کی مخترع ذات کشف ایتدیکی آلتہ حرکت
دائمہی تأمین ایتدیکی ادعا ایدیور . بو کونی موجد
غازسز بنزینسز محروقاتسز ایشلیان بر ما کنہ بولیور .
بناء علیہ اودہ فکرنجہ حرکت دائمی تأمین ایدیور !
دیمک کہ ارباب صنعتسز ہپ عین فکر ثابتہ قائلش

و عینی تخیلات پشندہ قوشیورلر .

حرکت دائمہی تأمین ایچون
شہسز کہ ما کنہی زنبہ کلر ،
چرخلر وسائر تفرعات ایلہ
تجهیز دکل بالعکس برتک محور
ویامانویہ لایہ منحصر قالہ جق
درجہ دہ سادہ لشدیر ملی زہ ما کنہ

لرک اک بسیطی اولان رقاصک

بیلہ حرکتک عطالت قوانینہ

وجاذبہ ارضہ مدیون اولمسنہ رغماً بخلا داخلندہ و جامدن محورلر
اوزرنندہ حرکتی الاغیر نہایہ ادامہ ایدہ مدیکمزی کوریورز .
کرك میخانیکی و کرك الکتریکی مؤثرلر تحتندہ بر حرکتی
تولید ویا ادامہ ایچون ہمہ حال بر قوت صرفنہ مجبوریت
حاصل اولسی و مؤثرک رفعی تقدیرندہ دلاک و تماس هوا
مقاومتی کی منفی مؤثرلرک دائما قوۃ مکتسبہی تنقیص
ایدہ ایدہ حرکتی درجہ درجہ آزالتمسی و نہایت دوردیرمسی
حرکت دائمہ فرضیہ سنک بو کونی ترقیات و مکسبات
فنیہ قارشیسندہ بیلہ غیر قابل حصول بر خیال اولدیغی
تحقق ایندیرمشدر . بو قطعیت ووضوح قارشیسندہ
حرکت دائمہ کشفیاتیلہ مشغول اولمق ویا لخاصہ مسئلہی
حل ایتک ادعا سندنہ بولنمق جہالت ووقوفسز لغمزی
کوستر مکدن بشقہ رشیتہ یاراماز . دبہ جکسیکز کا اوروپادہ دہ
حرکت دائمہ و Transmutation-Pierre Philosophale
مسائل کی تخیلاتلہ اوغراشانلر واردر . اوت واردر .
فقط بونلرک علوم مثبتہ منتسبہی آرہ سندنہ یرلری یوقدر .
دہاز یادہ متفکرین وفیلوسوفلر صنفہ داخلدرلر . اوروپانک

ما کنہ نک ایشلمہ سنہ یالکز زنبہ کک قورولماسنک
چارہ سی بولمق کافی بودہ اولسہ بر آرز وقت و سرمایہ
مسئلہ سی ! دیگر اختراعلرہ و تلسز تلفونہ کلنجہ اونلردہ
اولماز شی دکل یا ! ممکنات دنیاسی بوا . دیمک کہ اک سوروملی
غزتہ لریزدن برینک محرری بویلہ اک ابتدائی واک بسیط
بر معلومات فنیہ بیلہ بیکانہ قالمش ! یکانہ دوشونجہ سی
حوادث یتشدیرمک ویزم دہ اڈیسونلرمن ، مارقونی لریز
اولدیغی دنیایہ کوسترملک ! کچن سنہ دہ غزتہ لرمن بویلہ

بر پوط قیرمش وینہ بوقیراطدہ
بر موجدی تا دارالفنونلرہ قدر
سوق ایتشلردی ! بن کنندی
حسابہ حال او کونلرک باقیچی حجاب
قرمز یلغی یوزمدہ دویورم .
نیم تعرضم صادق افندیہ ،
حسن افندیہ ، ویا کنندیسی
موجد ظن ایدن بر کیمسہ یہ
دکلدر . بویلہ بسیط ذہنیتدہ

و براتیک یتشمش اهل صنعت بعض آدملرک اوروپادہ دہ
کندیلرینی موجد و مخترع ظن ایدہ رک بعض کیمسہ لرہ
واحتمال غزتہ لرہ مراجعت ایتلری ممکندر . فقط مسئلہ
اوندن ایلری کیدہ من . غزتہ محرر ویا مخبرینک معلومات
عمومیہ سی بو کی ابتدائی مسائلی درحال قاورامایہ
وغزتہ یہ ، ہمدہ بر تعرض وکنایہ طرزندہ درجنہ مساغ
ویرمیہ جک درجہ دہ واسعدر . حتی براز اہمیتلی غزتہ لرک
حکمیات ، فلسفہ ، طب ریاضیات وسائرہ حقنہ یازیلرینہ
آنجق متخصصلر آل سورہ بیلیر . بزم محررلریزدہ بو کی
مقالہ لر یازدقلری زمان ہیچ دکلسہ ایشدن بر آزا کلایانہ
بر کرہ طائیشمق کلفتی اختیار ایتسہ لر کنندیمزی بوفجیع
کوستریشلردن براز قورومق ممکن اولوردی .

بناء علیہ غزتہ جیلریزدن چوق رجا ایدہ رز : بزہ
اونوموبیل قضالرینی ، غلطہ جنایتلرینی ، پولیقہ رزالتلرینی
آللاندیرہ بالاندیرہ یازسینلر . بزہ حوادثلرینی قہوہ
آلتیمزلہ برابر کمال ذوقلہ اوقویالم . فقط بویلہ بوش
طفرہ فروشقلرلہ سکیرلریمزی اوینا تاماسینلر .

همان تکمیل مملکت سازنده فن آدم لری او قدر جو غالمشدر که اونلرک آره سنده براز مخیلاته اوغراشانلرک بولماسنک بر زیانی دوقونماز . فقط بزم بویه بر لوکسه تحملمز بوقدر . مملکت مزده کی تک توك ارباب صانعتهک بویکی چیقماز بوللرده وقت ضایع ایتمی هیچ دوغرو دکلدر . صنایع میخانیکیه ده بوقدر ایلرینس اولان اوروپاده بیله صوک عصرلرده میخانیکی قوانین عمومیه اساسانده بر انقلاب وجوده کنیره جک بر کشف و اختراع کوروله مشدر . بتون ترقیات و اختراعات موجودولایتیغیر پره نسپلره مستند اوله رق وجوده کلکده در . آینشتاین نظریه سی بیله بر درجهیه قدر بر پره نسیب انقلابی وجوده کتیرمکه برابر فعلیات ساحه سنده موجودتعاملی دیکشدرمه مشدر . اوروپاده مختراعلر فن ساحه سنک آنجق تنوعاتنده و تطبیقاندن تکملات وجوده کتیرمکه مشغولدرلر . مختلف شعبات فیه ده وجوده کتیریله بیله جک ترقیات او قدر متنوع و مبذولدر که بونلرله اشتغال ایچون یوز بیکارجه مهندس ، کیمیا کر ، وریاضیوندن مرکب قن اردولری لازمدر . بوکون آوروپاده بوفن اردولری موجوددر . معلومات عمومیه او قدر انتشار ایتشمدر که بوکون تماماً مجهول بفردک یارین بر آلت و یام کنده بر تکمیل وجوده کتیره رک بر موجد و مخترع اولسی پک ممکن و حق محتملدر .

معافیه فن ترقی ایتدجکه یکی قوانین طبیعی کشفیات احتمالاتی بالطبع آزالقده و مشکلشمکده در ودها زیاده علم ووقوفه احتیاج کوسترمکده در . برکت ویرسین که اختراعات ساحه سی ده اودرجه تنوع اینمکده و ذکای بشرده انکشاف وادمان سایه سنده کیت کیده قوت ووسعت کسب ایتمکده در .

یکی اختراعلردن برقاج دانه سنی مثال اوله رق آلقله فکریمزی دها واضح بر صورتده تثبیت ایده بیله جکمزنی ظن ایدیورم . متلا داخلی احتراق موتوولری صوک باریم عصرک وجوده کتیردیکی خارقه لردن بریدر . بو ما کنه لرک سایه سنده طیاره لریمز ، اوتوموبیللریمز ، بالونلریمز : تحت البحریمز امکان ساحه سه کیره مشدر .

وقتیله Lenoir ایلک پترول موتورینی اختراع ایتدیکی وقت یکی بر ما کنه وجوده کتیردی . فقط یکی برشی کشف ایتهدی . چونکه داخلی احتراق ما کنه لرینک اختراعی ترمودینامیکک هیچ بر اساسی پره نسپینی تغیر ایتهمشدر . حرارتک مثلاً غازاتک اتساعی اوزرنده کی تأثیرینی و بوکا متفرع قوانینی تعدیل ایتهمشدر . دیزل ما کنه لرینک موجدی دوقور دیزل بالا خره هوای مضیق داخلنده اشتعال و احتراق حادثه لرینی تدقیق ایده رک یکی ودها مقتصد شرائط تحتنده قوه حروریه یی استعمال ایدن بر ما کنه وجوده کتیردی . بوکون ارباب فن غاز توربینلری اوزرنده تجربه لرله مشغولدرلر . احتمال یارین بویه ما کنه لر ساحه تطبیقه چیقاجقدر .

فقط بو علم و صنعت صاحب لرینک هیچ بری ما کنه لرینی بر قوه حروریه صرف ایتهدن ایشلتمه یی دوشونمه مشدر . چونکه بویه بر طرز محاکمه [ترمو دینامیک] پره نسپیلرینه ، حکمت قواعد عمومیه سنه و عقل و منطقه مخالفدر . ما کنه فننک بوکونکی ترقیاته نسبه صنایع عالمنده قولانیلان ما کنه لرده دها او قدر تکمیل ایتدیریله جک نواقص وارددر که ارباب فن و تفکر مزه تجدد و اختراع ایچون یالکیز بو وادیده بیله کنیش بر ساحه بولونور . بوکون اک متکمل بر استیم ما کنه سنک صرف ایتدیکی کوموره نسبتله حاصل ایتدیکی قوت نسبتی یعنی راندامانی % ۱۵ ی کچمز . یعنی یانان کومورک % ۸۵ ضایع اولمقده در . بو نسبتک % ۳۰ ی قزغانده استیمک اثنای استحصالنده ، ب % ۵۵ ی اکزوست اسنیملرده تقریباً % ۵۰ دلاک و تمانسده ضایع اولمقده در . داخلی احتراق ما کنه سنک راندامانی % ۳۰ ایله % ۳۵ آره سنده در . بو ما کنه لرده تبرید صوییه حرارتک % ۳۶ سی واکر وست غازلریله % ۳۰ ضایع اولمقده در . ایشته بوضایعاتک دها اکسیلرلمسی و قالورلرک ما کنه نک اقتصادینی تزید ایده جک بر شکلده استعمالی چاره لری ارباب فن و صنعتیمزی پک مفید بر شکلده مشغول ایده بیلیر . مسئله مادامکه عمومی قواعد فیهیه مخالف دکلدر . امکان داخلنده در و عقامته محکوم دکلدر .

موجود قوانین فیهی حایله او کر نمک و هضم ایتکه
حصر ایدلم. چونکه بو قواعد و قوانینی تنقید و تبدیله
او غراشایه علم و عرفانز کافی دکلدر. معارف عمومی مز
نه وقت آوروپا و آمریقاد اولدینی قادر تعم و انتشار
ایدرسه او وقت بزده قوانین کائناتی تدقیق ایدجک
واحتمال یکی یکی علمی نظریه لر سرد اید بیلجک و اساسات
وضع ایدجک عالم یقیشیر.

فن صنایع و ریاضیات ساحه سنده فرضا موسیقی
مباحثاتند یایدیغمز کی نقصانلری اورت باصایدوب
ایشی ملیت نقابانی آلتند کیزله مک و آوروپا به ایشته
یزمده متکامل ملی بر موسیقیمز وار. فقط اونی سز
آکلاما سیکز. چونکه حسیات ملیه کز بزمکنه مطابق
دکلدر «دیمکه ده امکان یوقدر. حکمت و ریاضیاتک،
علم و فنک ملیتی یوقدر. بو ساحه ده کندیمزی کوسترمک
و ذکامزی قابلیتمزی اثبات ایتک ایستورسه ق یکانه یول
اوقوسق، او کر نمک و جدیتله، سسبزجه، چالیشمق در.

موده ۱۰ نisan سنه ۹۲۸ مهندس آصف

اسکی وادیده بر ترنم

کلدی بلبل کیجه فریاد ایله کلزاره قادر
کیتدی پروانه یولی نور ایکن ناره قادر.

ستم یار ایله اولسه بیله شکوا ایتم
بودر اندیشه دل: سوز کیدر اغیاره قادر.

نیشزله حکما یاره قایاناقده ایکن
جاهلک قان آقیتیر ایکنه سی فواره قادر.

قوشدی هر عاشق جانان دییهرک بر یولدن
هانکی یولدر عجباً دوغرو کیدن یاره قادر؟

چیقدی صحرای عدمدن بشریت عریان
برکفن آلامق ایچون کلدی بو بازاره قادر.

علی حکمت

بو یولده صرف اولنجق پاره نک ده، غیرتک ده، همه حال
خسرانله نتیجه لیمیه جکندن امین اوله بیلیرز.

ایکنجی بر مثال اوله رق معهود مقاله ده موضوع
بحث اولان تاسیر تلفونی آله م.

تلسر تلغراف و تلفون دخی صوک سنه لک محصول تکاملی
اولمله برابر یاریم عصر اول [هرتز] و [برانی] طرفندن
تدقیق و تثبیت ایدیلان اهتزازات الکتریقیه و مقناطیسیه نک
و موجه فرضیاتک [مارقونی] و سایر مخترع طرفندن
موقع فعل و تطبیقه قوناسندن بشقه بر شی دکلدر. فقط
بو کونکی Ionisation و اهتزازات الکتریقیه فرضیه لری
او درجه تکامل ایتس و تطبیقاتی او درجه انجه بر صنعت
حاله کلمشدر که تلسر «آپاره یاز» ی اوزرنده اوفق بر تجدد
وجوده کتیره جک بر مخترعک، چوق یوکسک بر سویه
عرفانه و اختصاصه صاحب اولسی لازم کلمکده در.

عینی طرز محاکمه ی فن و صنعتک دیگر شعبه لرینه ده
تشمیل ایده بیلیرز. بو کون قارشیمزده آوروپا مدنیتک
صوک عصر لرده وجوده کتیردیکی معظم بر فن و صنعت
آبدمی وارددر. مع الاسف بزده عصر لرجه معطل قالمشز.
بودورغون ذهن لرله، بوابتدائی عقل لرله آوروپانک و آمریکانک
عصر لرجه سورن بر تربیه فکریه سایه سنده یتشیدردیکی
داهیلرله بوی اولچوشه میز. کندیمزی الدامیه لم. اوت
تورک عقلیدر، قابلیتیدر، آمان، فقط بو خصلت و مزیت لر
کافی دکلدر. تورک نسلنک آوروپا نسلندن ایکی مثلی ده
عقلای اولدینی قبول ایتسه کده بزم بولندیغمز مرحله
تمدنن اولرک بو کونکی وضعیته یتشمه مز ایچون اک
اشاغی ایکی نسل کچمه سی لازمدر. فقط اونرده بواشاده
بزی بکله میه جکلری ایچون عادتاً بر نسبت هندسیه تختمده
ترقی قابلیتمزی آرتدیرمق لازمدر. بو اوقدر معظم بر
ایشدرکه مأیوسیته قالماق ایچون جبر نفس ایتک لازمدر.
بناء علیه ارباب فن و صنعت مزه سویلیه جک سوزلر مده
شونلدر: خیالاتله او غراشایه لم. بتون وقت و غیرتیزی